

Nåd vare med er och frid från Gud, vår Far, och Herren Jesus Kristus!

9:e sönd e Trefaldighet har temat: *Goda förvaltare av Guds nåd*, och vår predikotext är från Luk 16:1–9:

1 Jesus sade också till sina lärjungar: "En rik man hade en förvaltare som blev beskylld för att förskingra hans egendom. 2 Då kallade han in honom och sade: Vad är det jag hör om dig? Lämna in redovisningen för din förvaltning. Du kan inte vara kvar som förvaltare.

3 Då tänkte förvaltaren: Vad ska jag göra när min herre tar ifrån mig förvaltningen? Gräva orkar jag inte, och tigga skäms jag för. 4 Jo, nu vet jag vad jag ska göra så att folk tar emot mig i sina hem när jag får avsked från förvaltningen. 5 Han kallade till sig dem som hade skulder till hans herre, en efter en, och frågade den förste: Hur mycket är du skyldig min herre? 6 Han svarade: Hundra krus olja. Förvaltaren sade till honom: Ta ditt skuldebrev och sätt dig ner fort och skriv femtio. 7 Sedan frågade han en annan: Och du, hur mycket är du skyldig? Han svarade: Hundra tunnor vete. Då sade han till honom: Ta ditt skuldebrev och skriv åttio. 8 Och hans herre berömde den ohederlige förvaltaren för att han hade handlat klokt, för den här världens barn är klokare än ljusets barn mot sitt eget släkte.

9 Och jag säger er: Skaffa er vänner med hjälp av den ohederlige mammon, så att de tar emot er i de eviga boningarna när mammon har tagit slut.

Bön: Herre, förklara du ditt ord för oss så att vi inser ansvaret i den kallelse du gett oss. Och ge oss vishet att rätt utföra vår kallelse, till din ära allena. I Jesu namn, amen.

Den här liknelsen brukar beskrivas som den svåraste av alla Jesu liknelser. Det finns inslag som verkar rentav motsägelsefulla mot det som Jesus i övrigt undervisar: att en oärlig förvaltare framställs som ett föredöme. Han får beröm för att han har handlat klokt när han utövar förfalskning av sin herres ägodelar. Det är inte heller lätt att förstå vad Jesus menar med att skaffa sig vänner med hjälp av den

ohederlige mammon, "så att de tar emot er i de eviga boningarna när mammon har tagit slut".

Vi ska först försöka förstå sammanhanget och se vad som är klart. Sedan ska vi med stöd av Jesu och apostlarnas undervisning i övrigt försöka hitta själva poängen med liknelsen.

När det gäller liknelserna som Jesus berättar finns det i allmänhet en bestämd poäng, ett centrum. Det är inte fruktbart att försöka tolka varje detalj.

Liknelsens sammanhang

Det lilla ordet "också" i början av vår text ut säger att det som Jesus här berättar för sina lärjungar hör samman med det som har sagts tidigare. I föregående kapitel berättar Jesus tre liknelser om det som var förlorat och som blir hittat: det förlorade fåret, det förlorade myntet och den förlorade sonen. Det börjar med att fariseerna och de skriftlärd kritiserade honom för att han tog emot syndare och åt med dem. Det hör samman med kapitel 14, där Jesus är gäst hos en farisé på en sabbat och botar en sjuk man och sedan berättar liknelsen om den stora måltiden.

Efter vår text talar Jesus mera om den ohederlige *mammon*. Det är ett ord som inte har översatts från arameiskan, det vanliga talspråket som Jesus använde. *Ni kan inte tjäna både Gud om mammon*, säger han. Sedan berättar Lukas, 16:14:

Allt detta hörde fariseerna som älskade pengar, och de hånade honom.

Mammon står för rikedom, eller penningbegäret. Det är inte en måttlig rikedom, det som vi behöver för att överleva, utan ett överflöd som vi i vårt habegär önskar oss. Frågan är hur vi hanterar våra pengar och övriga ägodelar. Det är en nyckel till att förstå liknelsen.

Vad är klart i liknelsen?

För det första ska vi slå fast att Jesus inte säger att vi ska fuska. Det som förvaltaren gjorde var fel. Han bedrog först sin herre genom att han förskingrade hans egendom och sedan genom

att förfalska skuldebrev. Martin Luther förklarar det sjunde budet, Du ska inte stjäla:

Vi ska frukta och älska Gud, så att vi inte tar vår nästas pengar eller ägodelar eller lurar till oss dem genom falska varor eller oärliga affärer, utan hjälper honom så att hans ägodelar bevaras och hans ekonomi förbättras.

Förvaltaren handlar alltså stick i stäv mot det sjunde budet. När hans herre berömde honom för att han handlat klokt är det alltså inte för att han syndat mot sjunde budet, utan för att han var klok i sin brottslighet. Luther tar som exempel en prostituerad som använder de rätta konstgreppen för att locka världen till sig. Om en sådan kan man säga: Hon är sannerligen klok.

En sådan använder sig i syndiga verksamhet av den orättfärdige mammon. Hon handlar klokt. Men hon handlar inte rätt. Jesus vill visa att hans lärjungar ska använda sig av mammon på ett klokt sätt. För att förstå vad det betyder behöver vi annan undervisning. Vi har svårt att förstå vad Jesus menar med att skaffa sig vänner, och vi har ännu svårare att förstå hur dessa vänner kan hjälpa oss på den yttersta dagen när mammon har tagit slut. Därför måste vi få hjälp av annat som Jesus har undervisat.

Men innan vi tar itu med den frågan ska vi säga lite till om mammon. I bergspredikan, Matt 6:24f, har Jesus också något att säga om mammon:

Ingen kan tjäna två herrar. Antingen kommer han att hata den ene och älska den andre, eller hålla fast vid den ene och förakta den andre. Ni kan inte tjäna både Gud och mammon. Därför säger jag er: Bekymra er inte för ert liv, vad ni ska äta eller dricka, eller för er kropp, vad ni ska klä er med.

Här är det klart att mammon är en fiende till Gud. Ett sätt att tjäna mammon är att fästa sig så vid pengar och ägodelar att vi glömmer förtröstan på Guds omsorg om oss. Att tjäna mammon är att bygga vårt liv på pengarna. Det är fel väg. Vi ska i stället förtrösta på Guds nådiga omsorg om oss. Vi ska inte oroa oss, för Gud sörjer för oss så som han sörjer för att

fåglarna får sin mat och blomstren på marken får sina sköna kläder.

Också Paulus har mycket att säga om pengarnas makt, när de brukas på fel sätt. I 1 Kor 6:9f skriver han:

De som vill bli rika råkar ut för frestelser och snaror och många oförnuftiga och skadliga begär som störtar människor i fördärv och undergång. Kärlek till pengar är en rot till allt ont. I sitt begär efter pengar har vissa kommit bort från tron och vållat sig själva mycket lidande.

Kärleken till pengar kan alltså bli orsak till att en människa går evigt förlorad. De kan vålla lidande här i tiden men framför allt är de ett hot mot vår eviga salighet. Mammon är verkligen en mäktig fiende till Gud.

Hur ska vi då bruka den ohederlige mammon på ett klokt sätt, så att han inte blir oss till fall och störtar oss i evig olycka?

Ett rätt förvaltarskap

Tema för den här söndagen är *Goda förvaltare av Guds nåd*. Vi behöver först lära oss vad Guds nåd är. Vi kan påminna oss vad Klagovisorna säger, i en tid när allt hopp såg ut att vara borta, när profeten Jeremia satt i ruinerna efter Guds heliga stad, Klag 3:22f:

Det är Herrens nåd att det inte är ute med oss, att det inte är slut med hans barmhärtighet. Den är ny varje morgon, stor är din trofasthet.

Om vi vill påminna oss rent konkret vad Guds nåd betyder ska vi gå till vår trosbekännelse. Vi kan påminna oss vad Martin Luther lär oss vad Gud gjort för mig personligen, i sin förklaring till den apostoliska tron. Där bekänner jag först att Gud har skapat mig, försett mig med kropp och själ, förstånd och alla sinnen och att han ännu uppehåller mig. Han försörjer mig med vad jag behöver och beskyddar mig för farligheter. Det här gör han av sin godhet, utan att jag på något sätt förtjänat det.

Sedan bekänner jag att Jesus är min Herre, som med sitt heliga, dyrbara blod har återlöst, förvärvat och vunnit mig, förlorade och fördömda människa, från alla synder, från döden

och djävulens makt. Det här har han gjort för att jag ska tillhöra honom, leva under honom i hans rike och tjäna honom i evig rättfärdighet, oskuld och salighet.

Vidare bekänner jag att jag inte har kunnat börja tro på Jesus av egen kraft, utan den helige Ande har kallat mig genom evangelium, upplyst mig med sina gåvor, helgat och bevarat mig i den rätta tron. Han har också gett mig gemenskap med den kristna kyrkan och tillsäger mig genom sitt ord förlåtelse för mina synder. Så får jag med glädje och visshet se fram emot den dag när han ska komma tillbaka och ge mig och alla som tror på Kristus evigt liv.

Allt det här är en lovsång till Guds stora nåd. I denna nåd vill Gud att jag lever mitt liv. Han lär mig genom sitt ord hur jag ska leva rätt. Han visar mig att jag inte lever för mig själv, till mitt eget bästa, utan ska leva för honom. Och det gör jag genom att låta honom vägleda mig och visa mig hur jag kan tjäna min medmänniska, för det är i min nästa som jag tjänar Herren.

Det är därför som Jesus i Matt 25 berättar om de vittnen som på domens dag ska intyga att jag har handlat rätt mot Jesus. För *allt vad ni har gjort för en av dessa mina minsta bröder, det har ni gjort för mig.*

Dessa Jesu minsta bröder är de vänner som tar emot oss i de eviga boningarna. Men på samma sätt som när vi talar om den yttersta domen på domsöndagen behöver vi här understryka, att det inte är för våra goda gärningars skull som vi får komma till himlen. Det är för Jesu skull, för att han som Guds enfödde Son kom till jorden och blev människa, levde ett rent och heligt liv, men ändå blev anklagad och straffad genom att bli korsfäst. Det var därför att han gjorde det här i ditt och mitt ställe som vi får vara Guds barn och får komma till himlen, de eviga boningarna.

Men eftersom Gud använder sig av jordiska redskap för att inbjuda människor till sitt rike behöver vi använda mammon på rätt sätt. Vi ska inte sträva efter att göra oss rika för egen njutning eller slösa våra pengar och vår egendom på onyttiga saker utan använda dem för Guds rike.

I sin liknelse tillrättavisar Jesus de penningkära fariseerna, som tänkte på sig själva och hur de skulle göra sig rika på andras bekostnad. En annan gång säger han så här om dem (Matt 23:2–7:

"De skriftlärdade och fariseerna har satt sig på Moses stol. 3 Allt som de lär er ska ni därför göra och hålla. Men deras gärningar ska ni inte ta efter, för de talar men handlar inte. 4 De binder ihop tunga bördor och lägger på människornas axlar, men själva vill de inte röra ett finger för att lätta på dem.

5 Alla sina gärningar gör de för att bli sedda av människor. De gör sina böneremmar breda och sina hörntofsar stora. 6 De älskar att få hedersplatserna vid festmåltiderna och de främsta platserna i synagogorna, 7 och de vill gärna bli hälsade på torgen och kallas rabbi av människorna."

Det här är ett missbruk av Guds goda gåvor. De har inte förstått Guds nåd. När Jesus nu tar exempel på klokt förvalterskap av den orättrådige förvaltaren gör han det för att förvaltaren har börjat uppmärksamma att det följer en tid efter det att han blir avsatt från sin förvaltning. Hur ska han då klara sig? Hur ska han hitta vänner som tar emot honom?

Fariseerna handlar däremot inte klokt. De tänker kortsiktigt på hur de ska bli sedda och berömda av människorna. Vi ska inte göra så, utan fråga efter hur vi ska bli mottagna i de eviga boningarna. Vilka vänner har vi?

Vi sjunger i en sång: En vän framför andra är Jesus. Och i en annan sång: Om jag äger allt men inte Jesus, vore livet värt att leva då? Och där blir svaret: Men nu har jag allt, ja allt i Jesus.

Har vi Jesus till vår vän har vi också hans fullkomliga gärningar som han tillräknar oss när vi ska stå inför Guds tron och bli dömda för vad vi gjort för Jesu små vänner. Då ska de till vår överraskning vittna om att vi har gjort insatser för dem som vi inte ens har vetat om. För det som vi gjort för dem har vi inte gjort för oss själva, utan för Honom, som har dött och uppstått för oss. Och för hans skull blir vi mottagna i de eviga boningarna. Vilken vän!